

# ICO NEWS

Publicació interna de l'Institut Català d'Oncologia

número 78

octubre 2006

## ICO sumari

S'estrenen nous espais de formació a l'ICO l'Hospitalet pàg.2

Neix Biopol L'H, el parc científic tecnològic més gran de Catalunya pàg.3

Canvis i noves incorporacions pàg.3

Entrevista a Àngel Vidal, director de qualitat i avaluació pàg.4

## ICO actualitat

### Es presenta l'equip de radioteràpia més avançat de l'Estat

**Marina Geli, consellera de Salut, va visitar el passat 5 d'octubre a L'Hospitalet el nou accelerador lineal d'electrons de l'Institut Català d'Oncologia (ICO), que millora la precisió dels tractaments de radioteràpia. El nou equipament és el primer d'aquestes característiques que s'instal·la a l'Estat, i ha suposat una inversió de 4 milions d'euros.**

La novetat de l'equipament és que incorpora un TAC i un sistema per sincronitzar els moviments respiratoris del pacient, cosa que permet definir amb més precisió i eficàcia la zona afectada pel tumor que cal irradiar i reduir, d'aquesta manera, el risc de danyar teixit sa.

#### *Al capdavant en innovació tecnològica*

L'ICO ja disposa de 10 acceleradors lineals, la qual cosa representa la dotació tecnològica per al tractament del càncer més elevada de tot l'Estat i una de les més elevades del sud d'Europa. Com a resultat, l'ICO va tractar l'any passat més de 5.000 pacients.

- ICO l'Hospitalet – Hospital Duran i Reynals: 5 acceleradors lineals
- ICO Girona – Hospital Doctor Josep Trueta: 2 acceleradors lineals, l'últim ha estat instal·lat el passat mes de juliol i actualment es troba en fase de proves.
- ICO Badalona – Hospital Germans Trias i Pujol: 3 acceleradors lineals, un dels quals es va instal·lar l'any passat i incorpora avenços tecnològics que permeten realitzar tècniques amb IMRT.

#### *Més precisió, més garanties*

Actualment, un dels principals reptes en radioteràpia és evitar variacions en la posició de pacient que poden comportar que la radiació no s'apliqui exactament a la zona on s'ha d'aplicar. Això és especialment rellevant quan es treballa amb dosis molt altes i tumors molt petits o propers a òrgans molt crítics, com serien els de pròstata i els de cap i coll propers a la medul·la, entre d'altres.

El nou accelerador lineal permet realitzar tractaments guiats per la imatge amb tècniques de modulació en intensitat que actualment no es realitzen a cap altre hospital de Catalunya (ni públic ni privat).

A més, aquest nou aparell disposa d'un accessori que permet sincronitzar els moviments respiratoris del pacient amb la sortida del feix d'irradiació, i monitoritza i compensa els moviments del tumor durant la irradiació. Això és molt important en el tractament de tumors petits de pulmó que requereixen tractaments d'alta precisió, però també és aplicable a tumors d'aparell digestiu, subjectes a moviment durant el tractament, degut a la respiració del pacient.

En definitiva, el tractament de radioteràpia amb el nou accelerador lineal s'oferirà a aquells pacients amb tumors localitzats en regions anatòmiques complexes o situades prop d'òrgans de risc d'efectes secundaris.

*Continua a la pàgina següent*



## Millores en radioteràpia

La radioteràpia ha millorat de manera substancial en aquestes darreres dècades. Catalunya ha anat seguint aquests canvis i s'ha anat actualitzant, per tal d'oferir la millor qualitat del tractament de radioteràpia als pacients catalans. Aquests canvis en l'àmbit de la radioteràpia es poden resumir en els següents punts:

- El progressiu canvi de les unitats de Cobalt 60 pels acceleradors lineals, que són unitats molt més versàtils i exactes per al tractament del càncer. A l'ICO actualment s'han eliminat totes les unitats de Cobalt 60 existents.
- L'ús de sistemes de planificació per radioteràpia en 3 dimensions molt més fiables i exactes.
- La introducció de noves tècniques de tractament que permeten disminuir de manera important els efectes secundaris als pacients catalans.
- La utilització d'eines més sofisticades i acurades per la definició dels volums que es tracten amb radioteràpia externa o braquiteràpia: com el TAC, la RMN, el PET-TAC o la fusió d'imatges, entre d'altres.

La presentació d'aquest nou equip de radioteràpia a l'ICO l'Hospitalet, va comptar amb la presència de la consellera de salut, Marina Geli, i l'alcalde de l'Hospitalet, Celestino Corbacho, que van destacar les clares millores en atenció oncològica que ha anat incorporant l'Institut Català d'Oncologia, fins arribar a ser un centre de primer nivell en l'atenció al càncer. La consellera, **Marina Geli, va recalcar que amb aquest nou accelerador lineal, l'ICO esdevé el centre amb major concentració d'aparells de radioteràpia de tot l'Estat, i tot el Mediterrani.**



## ICOmillores

### S'estrenen nous espais de formació a l'ICO l'Hospitalet

La Unitat de Formació i Docència de l'ICO, que estava ubicada a la 7a planta de l'Hospital Duran i Reynals, s'ha traslladat aquest mes d'octubre als nous espais creats a la planta 0.

La nova ubicació inclou despatxos per a l'equip de formació, una sala de reunions i tres noves aules, que permeten guanyar espai per a la docència en oncologia a l'ICO.

Les tres noves aules, que ocupen l'espai de l'antiga cafeteria de l'ICO l'Hospitalet, estan equipades amb la tecnologia necessària per al bon desenvolupament de les sessions formatives i tenen una capacitat per a més de 150 alumnes. A més, tant els despatxos com les aules formatives, gaudeixen de llum exterior. La consellera de Salut, Marina Geli, va inaugurar aquests nous espais de l'ICO l'Hospitalet, coincidint amb la visita que va realitzar al nou accelerador lineal, el passat 5 d'octubre.

Les noves aules de formació s'anomenen:

Aula Francesc Duran i Reynals (capacitat per a 48 persones)

Aula Josep Trueta (capacitat per a 54 persones)

Aula Joaquim i Antoni Trias i Pujol (capacitat per a 53 persones)



L'equip professional de la Unitat de Formació de l'ICO també s'ha ampliat i ara està format per un total de 6 persones: Xavier Gómez Batiste (director), Rosa Moliner i Lourdes Guanter (Gestió i Docència), Eulàlia Albuquerque (Àrea de Formació On-Line i Cures Pal·liatives), Senta Chicote (Àrea d'Infermeria i Formació Continuada) i Sílvia Macias (secretària).

L'objectiu és que l'ICO sigui un centre d'aprenentatge i formació en l'àmbit oncològic. Amb aquesta fita, cada any s'ofereix una àmplia programació de màsters, postgraus, cursos i tallers, organitzats per la Unitat de Formació de l'ICO. Gairebé 500 persones són formades anualment de forma externa, interna o a través de jornades de formació a l'Institut Català d'Oncologia, a banda de la nova formació a través de la xarxa d'internet: e-oncologia.



# ICOmillores

## Neix Biopol l'H, el parc científic tecnològic més gran de Catalunya

El passat 10 d'octubre es va signar el conveni marc per al desenvolupament del projecte BioPol L'H, el parc científic més gran de Catalunya, situat a l'Hospitalet de Llobregat. A l'acte de signatura van assistir la consellera de salut, Marina Geli, el conseller d'Universitats i Recerca, Joan Manuel del Pozo, el conseller de Treball i Indústria, Jordi Valls, el rector de la UB, Màrius Rubiralta, l'alcalde de l'Hospitalet, Celestino Corbacho i el president de la Bioregió, Joan Cornet.

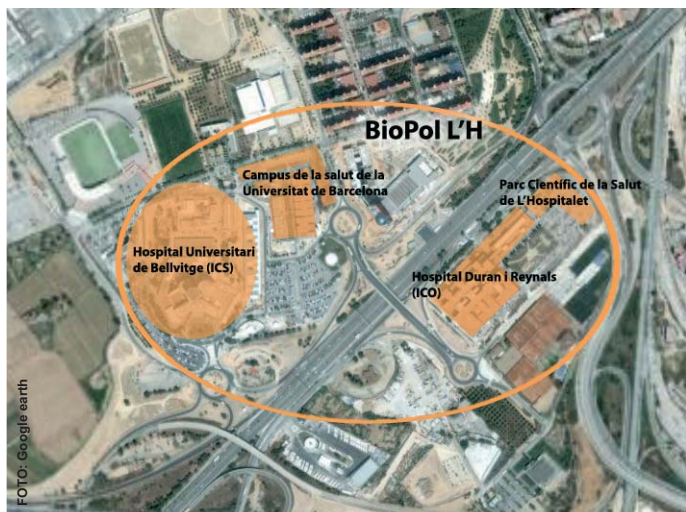
Catalunya identifica el sector biomèdic com un dels grans eixos estratègics per al desenvolupament del país i, en aquest sentit, l'impuls a la creació de parcs científics es presenta com un instrument fonamental. És en aquest context que es situa el projecte BioPol l'H.

BioPol L'H té l'objectiu de crear un gran parc científic a l'Hospitalet, per tal de potenciar la recerca, assistència i docència en ciències de la salut, en un nou complex de 300.000 metres quadrats, que es desenvoluparà als dos costats de la Gran Via de l'Hospitalet. Biopol l'H estarà integrat per l'ICO l'Hospitalet – Hospital Duran i Reynals, l'Hospital de Bellvitge, el Campus Universitari de la Salut (UB), l'Institut d'Investigació Biomèdica de Bellvitge (IDIBELL), l'Institut de Bioenginyeria de Catalunya (IBEC), el Campus Científic de la Salut i el Parc Empresarial de l'Hospitalet.

BioPol L'H constituirà un entorn de creació de noves empreses de base tecnològica i unitats mixtes de col·laboració entre els sectors públic i privat, i alhora facilitarà la recerca d'excel·lència. Tot això permetrà la interacció entre la investigació universitària, el sector productiu i l'entorn tecnològic.

Els àmbits d'actuació de Biopol l'H són:

- càncer i genètica molecular humana
- neurociències
- patologies infeccioses i trasplantaments,
- factors de creixement, hormones i diabetis
- malalties cròniques i degeneratives.



# ICOactualitat

## Canvis i noves incorporacions

Esteve Fernández, de la Unitat d'Epidemiologia i Control del Tabaquisme del Servei de Prevenció i Control del Càncer, és el nou Coordinador de la Xarxa Catalana d'Hospitals sense Fum (XCHsF) en substitució de l'Elvira Méndez, que va cloure aquest darrer mes de juliol el seu servei com a Coordinadora. Han estat uns anys d'intensa dedicació a un projecte pioner que ha fet realitat disposar d'una veritable Xarxa d'hospitals no només lliures de fum del tabac sinó activament involucrats en el control i la prevenció del tabaquisme.

Esteve Fernández empenh aquesta tasca amb el suport de la Cristina Martínez, que continuarà com a infermera de la Xarxa. En aquest nova etapa, Esteve Fernández fixa les línies d'actuació i millora en: la consolidació dels programes de deshabitació de personal sanitari i pacients en els hospitals, l'intercanvi d'experiències a través del web, l'expansió de la formació coordinada des de la Xarxa i altres projectes fruits del treball en Xarxa que cal mantenir i maximitzar. Se seguirà doncs en la línia de treball encetada ja fa 7 anys per tal que els nostres hospitals esdevinguin i es mantinguin com centres lliures del fum del tabac i contribueixin a la prevenció i control del

tabaquisme entre els seus professionals, els usuaris i el seu entorn.

També cal destacar la recent incorporació a l'ICO de la Johanna Càceres, com a directora de comunicació i responsable del Programa de Gestió del Coneixement. La Johanna Càceres és periodista i sociòloga. La seva trajectòria professional ha estat en l'àmbit de la comunicació científica i la coordinació de projectes, tant comunicatius com de recerca.



## Àngel Vidal, director de qualitat i avaluació



### *Quins són els teus estudis i per què els vas triar?*

Els vaig triar per casualitat. Sóc d'una generació que començàvem a treballar de molt joves, jo vaig començar als 14 anys, i ho combinava amb els estudis, fent batxillerat nocturn. Un company em va comentar que els estudis d'ATS (així s'anomenaven) es feien en horari nocturn i, com que sempre m'havia agradat la biologia i la ciència, vaig decidir emprendre aquests estudis.

### *Quins van ser els teus inicis laborals com a ATS?*

Quan feia segon curs d'ATS, vaig tenir l'oportunitat d'entrar a treballar com a auxiliar sanitari al laboratori d'urgències de l'Hospital Clínic amb torn de nit i completament sol.

Més tard, al finalitzar els meus estudis, vaig fer l'especialitat en anàlisi clínica, durant dos anys més, i llavors va ser quan vaig tenir l'oportunitat de canviar de centre a l'Hospital de Bellvitge que es va obrir, i vaig començar a treballar al laboratori d'urgències.

### *Com va ser aquesta primera època a Bellvitge?*

Va ser molt moguda. Vaig començar a treballar a Bellvitge cap al 1974, just quan es produïa un gran conflicte a l'Hospital, en el qual vaig participar molt activament. Va ser un moment en què es demanava la regularització de la participació dels residents als hospitals, a nivell de tot l'Estat, perquè no tenien contracte, ni res. Tot el personal de l'Hospital de Bellvitge ens vam solidaritzar amb aquesta reivindicació, que coincidia amb un moment polític i social molt difícil, a finals de la dictadura franquista. Aquest conflicte finalment va provocar l'acomiadament de molta gent, més de 200 persones.

A mi també em van acomiadar, i llavors va coincidir que vaig haver d'anar a la mili que era obligatòria. Van ser uns anys molt difícils, a causa de la meua vinculació a temes sindicals, en la clandestinitat.

### *Com et vas reincorporar a la vida laboral després del servei militar?*

Va coincidir que quan vaig tornar de la mili, acomiadat i sense feina, es va produir l'Amnistia, laboral i política a l'any 1976 com a conseqüència de la transició democràtica. D'aquesta manera, vaig poder tornar a incorporar-me a l'Hospital de Bellvitge, juntament amb els meus companys.

Van ser uns anys d'una gran activitat sindical, en el meu cas en el sindicalisme llibertari, i vam assistir al canvi d'unes organitzacions franquistes, verticals i autoritàries, a un model on poc a poc es potenciava la participació dels treballadors. Tot, en aquell moment, es basava en garantir els drets mínims. Jo em vaig abocar molt en aquesta lluita sindical, que demanava més llibertats, l'establiment de la jornada laboral i el dret a la formació, entre d'altres coses.

A banda de la implicació sindical, també intentava formar-me en temes molt lligats a la meua feina, fent l'especialitat d'electroradiologia i radioteràpia i d'altres. Posteriorment em vaig traslladar al servei de medicina nuclear, on desenvolupàvem un camp professional en expansió, que és basava en l'ús dels isòtops radioactius per diagnòstic i tractament. Fou llavors quan vaig començar a interessar-me més per temes professionals.

### *També et vas implicar fortament en les reivindicacions professionals.*

Mentre treballava al Servei de Medicina Nuclear, ens vam trobar amb una altra trava professional, ja que ens van obligar a homologar la nostra titulació d'ATS, per la de diplomada en Infermeria, a través d'uns estudis i un examen. Llavors vam tornar a generar una protesta a nivell de tot l'Estat espanyol, perquè creiem que aquesta homologació s'havia de fer d'una manera assequible no per la UNED. Arran d'aquesta lluita professional, em vaig implicar molt en els moviments assemblearis i vaig acabar presentant-me al col·legi professional, juntament amb gran quantitat de joves, que intentàvem canviar l'estructura arcaica que tenien. Al final, també en vam sortir escaldats.

Però a partir d'aquí, els hospitals van començar a potenciar la participació de professionals a les Juntes Clíniques, i jo vaig ser escollit com a representant de la Junta Clínica de l'Hospital de Bellvitge i això em va permetre seguir molt de prop l'evolució de la gestió i organització del centre.

### *D'aquesta manera et vas anar acostant cada cop més al món de la gestió.*

No va ser de forma natural, sinó sense adonar-me'n. Arran de la profunda crisi que es va produir a l'Hospital de Bellvitge, a causa de la contaminació de sang amb el virus de la SIDA, l'any 1987 es produïa un canvi total a la direcció del centre. El nou gerent, Francesc Moreu, em proposa ser el responsable d'infermeria de recursos humans, amb una plantilla de gairebé 2.000 persones.

Un cop dins del món de la gestió, decideixo formar-me a través d'un curs d'alta direcció a EADA i un Màster de gestió a la UB.

Aquesta època va durar uns 7 anys, i cada vegada m'implico més en la gestió, com a subdirector d'Infermeria a l'Hospital de Bellvitge i participant al Comitè de direcció.

### *Com et vas implicar en el projecte de l'ICO?*

L'any 1994 surt l'oportunitat de crear l'Institut Català d'Oncologia. Volíem crear una cosa diferent i, juntament amb el Carles Serra, el Pau Viladiu i el José Antonio Castellón, iniciem aquest projecte. Vaig tenir l'oportunitat de viure els inicis de l'ICO, incorporant els nous professionals, compromesos amb el projecte, amb actitud de dedicació i voluntat permanent d'aprenentatge per oferir la millor atenció. Aquesta va ser una de les millors experiències que m'ha tocat viure com a gestor.

### *Quan et vas involucrar en temes de qualitat?*

Des de la direcció d'Infermeria em vaig començar a interessar pel món de la qualitat que ja havia iniciat a l'Hospital de Bellvitge un dels centres pioners, i poso en marxa el model EFQM a l'ICO, amb gran èxit i la implicació de molts professionals del centre.

Fou llavors quan l'ICO es va expandir als centres de Girona i Badalona, i jo vaig passar a desenvolupar el càrrec de director de programes i qualitat, per tal de transmetre la cultura ICO als altres centres. Intento ajudar a incorporar els altres centres a la dinàmica de l'ICO, potenciant el millor servei cap als pacients i intentant que els professionals es trobin a gust a l'organització i buscant els millors resultats.

Més tard, també m'encarrego de la nova Àrea de Comunicació, on desenvolupo diferents tasques per donar a conèixer l'ICO, com per exemple, la publicació d'aquests 77 darrers números de l'ICONews i l'impuls de la pàgina web, de la qual em sento molt orgullós. M'agradaria destacar també el gran esforç que s'ha realitzat per celebrar els 10 anys de l'ICO, amb l'organització d'un congrés, l'elaboració d'un vídeo i un llibre commemoratiu de l'ICO, que intentaven recollir d'una manera original i diferent l'evolució de l'ICO al llarg d'aquests anys, en aquesta tasca vull ressaltar la col·laboració de Georgina Llongueras, la nostra periodista actual.

### *Quin és el teu càrrec actualment i quines tasques desenvolupes?*

Amb la incorporació del Dr. Esperalba com a nou director general de l'ICO, el meu càrrec és el de director de Qualitat i Avaluació. Treballo en allò que més m'agrada, dins del terreny de la millora contínua, l'adaptació als canvis i les noves necessitats, i la incorporació de l'ICO a la cultura de l'avaluació. L'EFQM és finalment l'instrument de qualitat que ha adoptat el Departament de Salut i, en aquests moments, treballo per incorporar l'ICO a aquest model.

Ja porto 10 anys a la institució, durant els quals sempre m'he sentit molt ben acompanyat pels meus companys de l'Equip Directiu, compartint els èxits, les preocupacions i molta feina i temps emprat a l'ICO. Voldria referenciar entre molts en Josep M<sup>a</sup> Borràs, la Tàrsila Ferro i l'Anna Blasco, i molts més que no puc anomenar per la brevetat d'aquesta pàgina; però també molt especialment a tots els professionals que han cregut i creuen en el projecte de l'ICO.

### *Quines són les teves aficions?*

Abans m'agradava molt la bona vida: menjar, xerrar amb els amics i viatjar. Ara he canviat una mica, he descobert des de fa 10 anys la BTT i he recorregut mig Espanya amb un grup d'amics que tinc a Olesa de Bonesvalls. Però la meua passió més important és el cinema, sóc un director frustrat.